

Børn, unge og medier

Maja Schurmann

Voksne har et ansvar

Medierne er i dag en helt naturlig del af vores børns hverdag. Skoler og institutioner digitaliseres, og tabletten har overhalet mobiltelefonen, så børn i dag lærer digitale medier at kende, før de kan gå. Det giver forældre og andre voksne, der arbejder med børn og unge, et stort ansvar for at give børnene gode medievaner og lære dem at begå sig i en digitaliseret verden.

Selvom børnene er født ind i en digitaliseret verden og ofte har mere tjek på brugerfladen end vi voksne, har de stadig brug for at lære trafikken at kende og få nogle gode færdselsregler at styre efter.

Det er også vigtigt, at de voksne gør en aktiv indsats for at være en tydelig del af børnenes digitale liv. Derfor har vi lavet denne folder til dig, der gerne vil gå aktivt ind i børnenes medieliv.

Gode råd om børns medieliv

Samtal

Det vigtigste er at lære børnene, at det er i orden at samtale om medierne, og at de altid kan komme til dig, uanset om det er i sjov eller alvor. Sørg derfor for, at der er tid til at tale om medier i hverdagen. Befinder børnene sig pludselig i en situation, de selv har svært ved at håndtere, ved de, at det er i orden at tale om medier, og så er det nemmere for dem at bringe svære emner på banen.

Vis interesse

Det er afgørende, at du har interesse for børnenes mediebrug. Her får du rum til at skabe en god samtale. Samtidig kan du også lære en masse om børnenes medieforbrug – hvad kan de lide, hvad skræmmer dem, hvordan forholder de sig til medierne osv.

Lav klare regler

Jo yngre børn, desto simple regler. Børn har generelt brug for faste retningslinjer. Det gør dem mere trygge, og det giver dem et tydeligt signal om, hvad du synes er OK og ikke. Når børnene bliver ældre,

kan I lave reglerne sammen, så de føler ejerskab til dem. En regel kan fx være, at man kun spiller på iPad i et bestemt tidsrum, eller at man altid skal tænke sig om, før man lægger et billede på nettet.

Vis tillid

Alle børn har brug for at få vist tillid. Det gælder også, når de surfer på nettet eller sidder med deres mobiltelefon. Husk, at deres mobil er lige så personlig som en dagbog, og vis dem tillid til, at de godt kan håndtere medierne. Men vær der også, hvis du pludseligt mærker, at de alligevel har svært ved at håndtere en situation.

Vær et godt forbillede

De fleste voksne er pædagogiske i deres samtaler med børnene, men alt for mange glemmer at være et godt eksempel i deres eget medieforbrug. Det hjælper ikke at sige, at børnene skal komme til moren eller pædagogen og fortælle, hvis der er noget, der har skræmt dem, hvis moren eller pædagogen konstant er fraværende, fordi de sidder og tjekker mobilen, mens barnet snakker. Et barn kan føle sig afvist

i en sådan situation. Vær også et godt forbillede omkring, hvilke billeder du lægger på nettet, og hvordan du selv behandler andre over e-mail eller chat.

Opmuntr til positiv brug

Medierne har i dag massevis af fantastiske muligheder for oplevelser, udvikling og fællesskab på forskellige måder. Sørg derfor for at opmuntre børnene til at bruge medierne på en positiv og tryk måde, og støt dem i deres naturlige brugerglæde. Medierne vil blive en stor del af deres liv.

Hav FN's Børnekonvention for øje

FN's Børnekonvention siger, at alle børn har ret til at bruge de digitale medier. Vi må derfor ikke fratage dem muligheden for at komme på nettet, se tv eller spille computer, men opmuntr dem i positiv brug. Omvendt skal børnene ikke udsættes for hvad som helst. Konventionen siger også, at alle børn har krav på at blive beskyttet mod skadeligt indhold, og det skal vi lige såvel være med til at håndhæve ved at sætte grænser for brugen, når den kan være skadelig.

Kvantitet eller kvalitet?

Det er umuligt generelt at sige, hvor meget, hvor lidt eller hvordan børnenes medieforbrug skal skrues sammen. Vi må håndtere det enkelte barn ud fra dets situation. Nogle børn bliver let skræmte, mens andre er modne i deres håndtering af medierne. Det bedste er at observere og snakke med børnene, så vi får den bedste fornemmelse for, hvad de kan lide og ikke og derudfra hjælpe dem med at håndtere medieverdenen.

Medier og kammerater

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvordan de digitale medier bliver brugt i børnenes fællesskaber. Det kan være genstand for mobning, hvis et barn ikke har adgang til nogle af de medier, som de andre børn har. Dog er det også vigtigt ikke at blive fanget af børnenes "alle de andre har" eller "alle de andre må" – ofte er det kun en eller to, der har eller må. Tal derfor også med barnet om, hvorfor I har valgt, at de ikke skal have dit eller dat, og hvorfor barnet ikke må det samme, som de andre børn. Brug også forældremøder eller andre samlinger til at diskutere, om I skal have fælles regler omkring brugen af medier.

Medieret seksualitet

Børn påvirkes af medierne. Når børnene begynder at interessere sig for deres egen seksualitet og bruger internettet til at finde svar, får de på en gang adgang til et enormt spekter, som spænder fra blød og romantisk erotik til hardcore og bizar porno. Her kan det være svært for børnene at finde ståsted i forhold til deres egen seksualitet, og porno kan skabe afhængighed.

En del børn har kendskab til det ekstreme inden for porno, men har ofte et mangelfuldt billede af det hverdagslige og "normale". Det kan være med til at påvirke børnenes syn på deres egen eller andres krop og give overskruede eller forvrængede forventninger til kommende forhold. Det kan også give præstationsangst og mindreværdskomplekser.

Tag derfor snakken med børnene om porno, sex og kærlighed, når de begynder at vise interesse for det. Vær tydelig omkring dit eget etiske ståsted på dette område. Det har barnet brug for, når det skal udvikle sine egne synspunkter og grænser.

Vold

Vi er ofte meget opmærksomme, når vi opdager, at vores børn ser porno. Mange børn bliver negativt berørt over porno på nettet; men der er også andre ting, der berører dem negativt. Vold, dyremishandling og adfærdsrelaterede emner som mobning og chikane er bare nogle af de ting, som børnene finder på nettet, og som gør dem triste, ubehageligt til mode, eller som de oplever som ulækkert. Det er derfor meget vigtigt, at vi er opmærksomme på, hvordan vores børn reagerer, når de er på nettet, eller hvilket humør de er i, når de har siddet med mobilen eller ved computeren.

YouTube

YouTube er et af de steder, hvor børnene finder ubehagelige ting. Der er selvfølgelig også massevis af spændende film, sjove klip og musikvideoer. Mange børn synes også, at det er rigtig sjovt selv at lave film og oploade dem på YouTube. Men samtidig er YouTube meget mere end det. Der kan være ganske få klik fra sjove danseklip, som man kan efterligne, over film om lap dance til porno.

Musikvideoer kan også indeholde scener, som kan være skræmmende eller ubehagelige for børnene at se, selvom musiknummeret ikke påvirker dem, når de hører det i radioen.

Smartphones, apps og tablets

Inden for de sidste par år er tablet og smartphone braget igennem til børnenes hverdag, og i dag er det helt almindeligt brugte medier. Det har bl.a. gjort internettet og dertilhørende tilgængeligt via mobiltelefonen, hvis ikke man aktivt slår adgangen fra.

Med internettet kommer også det store udbud af apps – små programmer, som kan installeres på smartphone eller tablet. Det kan fx være forbrugertjenester som gps og billetter til tog; men det er også i høj grad spil af enhver art. Det bedste er altid selv at afprøve eller undersøge en app, før du lader barnet hente den eller bruge den.

Vær også opmærksom på de skjulte reklamer, som især dukker op i gratis apps. En god tommelfingerregel er at betale lidt for en app og så slippe for reklamer inde i spillet. Børn har svært ved at gennemskue de skjulte reklamer, og ofte tror de bare, at de køber med legepenge, mens det viser sig, at de fx har købt legediamanter for 700 rigtige danske kroner.

Mange forældre har fået tårnhøje regninger på den bekostning, og selvom det oftest er muligt at få pengene tilbage, er det nemmere at tage sine forholdsregler. Vælger du alligevel, at børnene må bruge apps med mulighed for rigtige køb, kan du sørge for, at kontoen til tablet eller smartphone skal bede om en kode, hver gang der foretages et køb.

Husk også, at der er aldersmærkning på apps. Det er altså ikke alle apps, der passer til alle aldre.

Spil

Vær i første omgang opmærksom på spillets PEGI-mærkning, altså hvilken alder spillet er egnet fra, og hvilke andre områder spillet advarer imod, f.eks. vold, diskriminering eller skræmmende indhold. Ikke alle spil er PEGI-mærket. Får man fat i et spil uden PEGI-mærkning, må man undersøge, om de bruger andre mærkninger og ellers bruge sin sunde fornuft: Er dette spil egnet for mit barn? Du kan søge spils PEGI-mærkning og læse mere om PEGI på www.pegi.info

Hvis det handler om onlinespil, indebærer det at spille oftest også chat, sociale medier og spilfællesskaber på tværs af alder. Gennemsnitsalderen for en gamer er 34 år, så barnet kan nemt spille med nogen, der er ældre, end det selv er. Snak derfor med børnene om, at det skal aftales med forældrene, hvis barnet gerne vil mødes med en fra spilfællesskabet.

Nogle børn kan i nogle perioder blive meget optaget af at spille.

Det behøver ikke nødvendigvis være et faresignal, men alt efter alder er det fint at lave nogle regler for, hvornår man spiller. Husk også at respektere, hvis barnet er en del af et spil-fællesskab, hvor det er afgørende for fællesskabet, at man kan regne med hinanden. Sig derfor til i god tid, hvis barnet skal afslutte spillet, så det kan nå at afslutte det ordentligt.

Vær også altid opmærksom på dit barns færden. Ændrer det tydelig karakter – vender om på dag og nat, eller vil det ikke længere ses med sine venner – kan det være et signal om, at barnet spiller for meget. Man bør gribe ind, hvis ens barn spiller mere end 4-6 timer om dagen, men husk også, at der er mange faktorer, der spiller ind, og at det ikke nødvendigvis behøver at være problematisk ved 4-6 timer, men godt kan være det før for nogen og senere for andre.

Sociale medier

Sociale medier er en naturlig ting for de fleste unge og en vigtig del af deres sociale fællesskaber. Tal med dem om, hvad der er godt og skidt at dele på sociale medier. Fortæl dem, at internettet aldrig glemmer, og at det kan være svært, hvis ikke fuldstændig umuligt at slette information fra nettet, når det først er der.

Tal også med dem om, at man skal spørge andre, før man uploader billeder og film af dem, og at man har ret til at sige nej til, at ens egne billeder offentliggøres. Du kan læse mere om offentliggørelse af information i Persondataloven.

Digital mobning

Digitale medier har et væld af fantastiske og udviklende muligheder for vores børn. Desværre bliver det også nogle gange platform for digital mobning. Lær børnene, at de skal være mod andre, som de ønsker, andre skal være mod dem – også på nettet. Det kan nogle gange være lidt for nemt at skrive i vrede eller før, man har tænkt sig om. Misforståelser er en af de store årsager til, at digital mobning opstår.

Hvis du har på fornemmelsen, at dit barn bliver mobbet eller er med til at mobbe andre, så grib ind. Tag det alvorligt, uanset hvor alvorligt det ser ud. Tal med barnet om det og hjælp det med at gemme beskeder, tage skærmbilleder eller anden dokumentation af mobnin-

Film og serier

gen. Det gør det nemmere, når mobningen skal dokumenteres i en eventuel konfrontation eller dialog. Det er også meget vigtigt, at du fortæller barnet, at det ikke er skyld i mobningen, hvis det bliver mobbet.

Hvis barnet selv har været med til at mobbe, er det vigtigt, at du ikke fordømmer barnet, men pointerer, at det er forkert at mobbe andre. Husk også at tale med barnet om, hvad i kommunikationen der var upassende eller sårende. Og husk altid at markere, at du elsker barnet uafhængigt af, hvordan det handler i den digitale verden.

Tv og biograffilm er ældre medier, som vi voksne ikke er så skræmte af, fordi de har været der så længe, at vi selv er blevet fortrolige med dem. Alligevel skal vi huske, at vi også her skal passe på vores børn.

Først og fremmest er der aldersmærkningen på film, som er lavet ud fra et skadelighedskriterium. Det er *Medierådet for Børn og Unge*, der laver disse aldersmærkninger. Er en film aldersmærket til syv år, kan det være skadeligt for et barn at se filmen, hvis det er under syv år. Det kan fx blive bange for at sove af frygt for at få mareridt over filmen. Vi skal altså omgås aldersgrænserne med respekt. Du kan altid søge en films aldersmærkning i *Medierådet for Børn og Unges* database: www.medieraadet.dk (vælg *Film* i billedkasserne). *kidsandmedia dk* anmelder film ud fra egnethed. Du kan se *kidsandmedia dk's* anmeldelser på www.kidsandmedia.dk/film/. Du kan også søge efter de anbefalede film.

Uanset hvilken aldersmærkning filmen har fået, skal vi altid være opmærksomme på, hvad børnene reagerer på. Nogle er meget sarte og kan ikke tåle at se alvorlige eller spændende film, mens andre fint kan håndtere både socialrealisme og gysere.

En ting er, hvad børnene kan tåle at se. En anden ting er, hvilken type tv de vælger at se. Vi må huske, at vi bliver påvirket af den virkelighed, vi oplever. Det kan derfor være godt at lave nogle regler for, hvor mange timer eller hvilken type tv børnene skal se. Det skal selvfølgelig tilpasses børnenes alder.

Vil du vide mere?

Meld dig ind i *kidsandmedia dk* www.kidsandmedia.dk/bliv-medlem og få håndbogen i børns digitale liv *Digital Barndom*, medlemsbladet *Familiemagasinet* med information, interviews og forskning om børn og medier samt nyhedsmail og hjælp i konkrete situationer.

Du kan også finde gode råd om børn og medier eller bestille et foredrag på www.kidsandmedia.dk. *kidsandmedia dk* er en organisation, der giver råd og vejledning om børn og medier til forældre og andre voksne, der arbejder med børn og unge. *kidsandmedia dk* har et positivt syn på medierne og kæmper for, at alle børn skal kunne bruge medierne på en tryk og bevidst måde.

Maja Schurmann, som har skrevet denne pjece, er projektleder på *kidsandmedia dk* og cand. mag. i kultur og formidling.

Fotos: Sxc.hu., Tabita Møller

Om Kristent Pædagogisk Institut

Denne pjece er udgivet af Kristent Pædagogisk Institut, som har til opgave at udruste og inspirere dem, der opdrager, underviser og forkynder, sådan at børn, unge og voksne får det bedste for tid og evighed.

KPI henvender sig især til forældre, lærere, pædagoger, teologer, studerende og medarbejdere i kristent børne- og ungdomsarbejde.

KPI er bl.a. kendt for Katekismus-projektet og Åndsfriheds-projektet.

KPIs daglige leder siden 1999 er *Carsten Hjorth Pedersen*. Han er uddannet lærer, senere førstelektor i pædagogik og forfatter til adskillige bøger og artikler.

Carsten Hjorth Pedersen holder foredrag og giver undervisning i hele landet. Se de konkrete muligheder på www.kpi.dk og tag frimodigt kontakt.

Støt KPI!

Har du været glad for at læse denne pjece, kan det være, du har fået lyst til at følge og støtte KPIs arbejde. Det har vi meget brug for, for KPI har ingen offentlige midler i ryggen.

Du kan følge med i KPIs arbejde og tilbud ved at melde dig ind i vores støttekreds. Det koster 200 kr. om året. Du får fire årlige Nyhedsbreve med artikler og informationer. Du kan også give en fradragsberettiget gave til KPI, se www.kpi.dk.

Økonomi

Sådan fordeler KPIs indtægter sig: gaver (40 %), brugerbetaling (30 %), støttekredsbidrag (15 %), andet (15 %).

Kristent Pædagogisk Institut

Åbuen 28, 3400 Hillerød

Tlf. 48 24 24 62. Mobil 28 40 53 14

E-mail kpi@kpi.dk • www.kpi.dk

KPI ⁺ - *pædagogik med værdi*